

L'acord sobre el programa nuclear iranià

Aquell 21 de gener de 1981 el matí era assolellat però fred. La multitud omplia el passeig de l'East Mall i l'esplanada del monument a Washington. El quadragèsim president dels EUA jurava el càrrec, mentre el seu antecessor esperava una confirmació que arribava massa tard: l'avió algerià en què viatgen els darrers ostatges havia sortit de l'espai aeri iranià i es dirigia a la base de Wiesbaden (República Federal Alemanya). Jimmy Carter sospirà, el malson havia durat 444 dies i li havia costat la presidència i un sorollós fracàs militar.

La revolució d'Iran i la crisi dels ostatges de l'ambaixada nord-americana a Teheran, que va suposar la ruptura de relacions diplomàtiques entre els dos països, van capgirar l'*statu quo* vigent a l'Orient Mitjà: EUA perdia un dels seus principals aliats; la restricció de l'extracció de cru decretada per Khomeini i, a partir de mitjan anys 80, la imposició de sancions van reduir les exportacions de petroli i van provocar la segona crisi d'alça dels preus del cru; Aràbia Saudita, la principal potència sunnita de la regió, i les monarquies petrolíferes es van obsesionar amb la possible consolidació "d'una mitja lluna creixent xiïta" que abastaria d'Iran al Líban passant per Iraq, Síria i Bahrein: "Als saudites els preocupa que qualsevol canvi en l'equilibri regional pugui alterar la seva posició dominant... Quan el 1979 es va produir la revolució islàmica a l'Iran, van témer que Teheran fos capaç d'exportar la seva revolució a tot el món àrab. Això explica les seves primeres maniobres antiiranianes i antixiïtes" (Barah Mikhaïl).

La por a l'expansió de l'islamisme xiïta va tenir dues conseqüències. D'una banda, contribuï a refermar les aliances de Washington amb els seus aliats preferents a la regió, Aràbia Saudita, Israel,

ANTONI
SEGURA I MAS

Turquia i Egipte. De l'altra, va propiciar la guerra de l'Iraq contra Iran, que tenia per objectiu evitar l'expansió de la revolució iraniana. En aquest conflicte (1980-1988) Sadam Hussein va comptar amb el suport financer de les monarquies petrolíferes i el suport militar (armes i assessors) dels EUA, dels països occidentals i de l'URSS, que veia amb temor la possible contaminació de les repúbliques soviètiques de l'Àsia central (Uzbekistan, Turkmenistan, Tadjikistan, Kazakhstan i Kirguizistan) pel discurs radical procedent de Teheran. Paral·lelament, a l'Afganistan tenia lloc un conflicte característic de la guerra freda: els mujahidins afganesos contra l'Exèrcit Roig i el règim comunista de Kabul amb el suport de l'Aràbia Saudita, Pakistan i els EUA. Fou en aquest context que va sorgir a Peshawar (Pakistan) l'embrió d'Al Qaida. Per últim, es consolidà un nou *statu quo* que passava per l'aïllament internacional de l'Iran i per donar suport als autòcrates regionals que es comprometien a impedir l'ascens de l'islamisme.

En el cas d'Iran, les sancions, l'aïllament internacional i la guerra amb l'Iraq van afavorir la radicalització del règim dels aiatol·làs i l'empobriment econòmic del país. L'any 2002, el president George Bush va incloure l'Iran en "l'eix del mal" juntament amb Iraq i Corea del Nord. Tres anys més tard, l'Organisme Interna-

cional de l'Energia Atòmica (OIEA) acusava l'Iran d'incomplir el Tractat de No Proliferació Nuclear i el 2006 Nacions Unides imposa noves sancions a l'Iran i l'exigeix que aturi el seu programa d'enriquiment d'urani. Quatre anys després, el president Mahmud Ahmadinejad ordena incrementar l'enriquiment d'urani fins al 20% i el 2012 la UE decreta l'embargament de les importacions de productes petrolífers iranians, a la qual cosa Teheran respon amb la suspensió de les exportacions de petroli a França i el Regne Unit.

Les eleccions iranianes de 2013 capgiraran la situació política. Després de vuit anys (2005-2013) de govern d'Ahmadinejad el reformisme moderat s'obre pas amb la victòria de Hassan Rouhani, que hereta un país a les portes de la fallida econòmica i social fruit de les sancions i de l'aïllament internacional. Entre els països importants només la Xina, que depèn del cru iranià, era un soci comercial estable. El setembre de 2013, Barack Obama obre una discreta via de diàleg amb Rouhani. El primer necessita comptar amb l'Iran per trobar una sortida a la inestabilitat política de la regió, aguditzada pel sorgiment de l'Estat Islàmic (EI) –fruit indirecte de la invasió i l'ocupació de l'Iraq–, que amenaça a tots els poders establerts al Pròxim Orient; per l'esclafament (Bahrein, Egipte) o la deriva en estats fallits (Líbia, Síria, Iemen) de les revoltes àrabs i pel revifament dels enfrontaments comunitaris (sunnisme / xiïisme) impulsats inicialment per Teheran i Riad i materialitzats per l'antixiïisme d'Al Qaeda i de l'EI; mentre Rouhani necessitava reactivar l'economia posant fi a l'aïllament internacional.

En aquest context s'obren pas les negociacions que culminen en l'acord a set (Iran EUA, Rússia, Xina, França, Regne Unit i Alemanya) de Viena de juliol de 2015. L'Iran es compromet, sota supervi-

L'AÏLLAMENT INTERNACIONAL I LA GUERRA AMB L'IRAQ VAN AFAVORIR LA RADICALITZACIÓ DEL RÈGIM DELS AIATOL·LÀS I L'EMPOBRIMENT ECONÒMIC DEL PAÍS

EL 16 DE GENER DE 2016 L'OIEA CERTIFICAVA QUE L'IRAN ESTAVA COMPLINT LES EXIGÈNCIES DE L'ACORD I ELS EUA I LA UE ANUNCIAVEN L'AIXECAMENT DE LES SANCIONS

sió de l'OIEA, a posar fi al programa nuclear durant un període mínim de deu anys a canvi de la fi de les sancions. El 16 de gener de 2016 l'OIEA certificava que l'Iran estava complint les exigències de l'acord i els EUA –després d'un intercanvi de presoners que posava fi a 35 anys de desencontre– i la UE anunciaven l'aixecament de les sancions vinculades al programa atòmic iranià.

Sens dubte aquest acord obre una nova fase en la geopolítica regional en uns moments especialment convulsos. D'una banda, deixa descontents a dos

aliats tradicionals de Washington que, malgrat el seu antagonisme, s'oposen fermament, tot i que per motius diferents, a l'acord amb Teheran. Són Israel i Aràbia Saudita que segueixen desconfiant de les promeses iranianes. De l'altra, pot facilitar una més gran coordinació i eficàcia en la lluita contra l'EI i en l'estabilització de l'Iraq. Finalment, no obstant, por conduir a una nova caiguda dels preus del petroli en incrementar-se la sobreproducció mundial de cru –propiciada per l'aparició de la tècnica del *fracking* i l'alentiment de l'economia xi-

nesa i dels països emergents– amb la incorporació de nou al mercat del quart país amb més reserves de petroli i el segon en gas natural.

En definitiva, un acord que cal celebrar perquè redueix la proliferació d'armament nuclear però que, per ell mateix, serà insuficient per estabilitzar l'Orient Mitjà i combatre eficaçment l'EI. Tanmateix, era un pas necessari i imprescindible per encarar amb esperança el futur més immediat.

Periodista